

รายงาน การวิเคราะห์ความเสี่ยง

ประจำปีงบประมาณ

พ.ศ. 2566

หน่วยตรวจสอบภายใน
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

รายงานการวิเคราะห์ความเสี่ยง องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๑. สถานการณ์การทุจริต

การทุจริตคอร์รัปชัน คือ การใช้อำนาจหรืออิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ ที่ตนเองมีอยู่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง ญาติ พี่น้อง และพวกพ้อง การทุจริตเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความสลับซับซ้อน การมีผลประโยชน์ทับซ้อนถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคล โดยการละเมิดต่อกฎหมายหรือจริยธรรมด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ จนทำให้การละทิ้งคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ขาดความเป็นอิสระความเป็นกลางและความเป็นธรรม จนส่งผลกระทบต่อส่วนรวม และทำให้ผลประโยชน์ขององค์กรหน่วยงานและสังคมต้องสูญเสียไป เช่น ผลประโยชน์ทางการเงิน คุณภาพการให้บริการและความเป็นธรรม

๒. การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

๒.๑ ผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สภาวการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่บุคคล ไม่ว่าจะป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัทหรือผู้บริหาร ซึ่งอาจมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบ และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการกระทำนั้นอาจเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาและไม่เจตนา และมีรูปแบบที่หลากหลายไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงินหรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่นๆที่ไม่ใช่รูปตัวเงินหรือทรัพย์สินก็ได้ อาทิการแต่งตั้งพรรคพวกให้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงาน การพิจารณาอนุมัติ/อนุญาต ให้ญาติ พี่น้อง หรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสียได้รับสัมปทานหรือผลประโยชน์จากราชการโดยมิชอบ

๒.๒ การวิเคราะห์ความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุมกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

○ ประเภทของความเสี่ยง แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากกิจกรรมทางการดำเนินงานขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ หรือแผนงาน และนโยบายในการบริหารงาน

๒) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่พร้อมในเรื่องงบประมาณการเงิน ที่ใช้ในการดำเนินการโครงการนั้น ๆ

๓) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานทุกๆ ขั้นตอน โดยครอบคลุมทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และบุคลากรในการปฏิบัติงาน

๔) ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ หรือกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสม หรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

○ สาเหตุของการเกิดความเสี่ยง อาจเกิดจากปัจจัยหลัก ๒ ปัจจัย ดังนี้

๑) ปัจจัยภายใน เช่น นโยบายของผู้บริหาร ความซื่อสัตย์ จริยธรรม คุณธรรม ของบุคลากรและการเปลี่ยนแปลงระบบงานความเชื่อถือได้ของระบบสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่บ่อยครั้ง การควบคุมกำกับดูแลไม่ทั่วถึง และการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ของหน่วยงาน เป็นต้น

๒) ปัจจัยภายนอก เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หรือสภาพการแข่งขัน สภาวะแวดล้อมทั้งภาคเศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น

๒.๓ การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาส ที่จะทำให้เกิด ความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญอันเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการทุจริต กล่าวคือ ยังมีสถานการณ์ หรือสภาวะการณ์ของการขัดแย้งผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมมากเท่าใด ก็ยังมีโอกาส ก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การทุจริตมากเท่านั้น

๓. การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดการทุจริต หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม

กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุมกระบวนการ ปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดการทุจริต หรือ การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ อันเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงใกล้ชิดกับ การทุจริต กล่าวคือ ยังมีสถานการณ์หรือสภาวะการณ์ของการขัดแย้งกัน ของผลประโยชน์ส่วนตนและ ผลประโยชน์ส่วนรวมมากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การทุจริตมากเท่านั้น

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดการทุจริต หรือการขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินการวิเคราะห์ ตามกรอบมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission) ที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่เริ่มออกประกาศใช้เมื่อปี ๑๙๙๒ สำหรับมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

หลักการที่ ๑ : องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม

หลักการที่ ๒ : คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล

หลักการที่ ๓ : คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน

หลักการที่ ๔ : องค์กร จูงใจ รักษาไว้ และจูงใจพนักงาน

หลักการที่ ๕ : องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๒ : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

หลักการที่ ๖ : กำหนดเป้าหมายชัดเจน

หลักการที่ ๗ : ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม

หลักการที่ ๘ : พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต

หลักการที่ ๙ : ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๓ : กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

หลักการที่ ๑๐ : ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ ๑๑ : พัฒนาระบบเทคโนโลยีใช้ในการควบคุม

หลักการที่ ๑๒ : ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ : สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

หลักการที่ ๑๓ : องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ

หลักการที่ ๑๔ : มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินการต่อไปได้

หลักการที่ ๑๕ : มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๕ : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

หลักการที่ ๑๖ : ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน

หลักการที่ ๑๗ : ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลาและเหมาะสม

การวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการปฏิบัติราชการและการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม โดยการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยเสี่ยงที่อาจเป็นสาเหตุทำให้

๑) การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของข้าราชการขาดความรับผิดชอบเพียงพอ

๒) การปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือในควมมีคุณธรรม ความมีจริยธรรม

๓) การปฏิบัติหน้าที่โดยการขาดความคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

และการยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล

๔. การดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงของการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตหรือก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

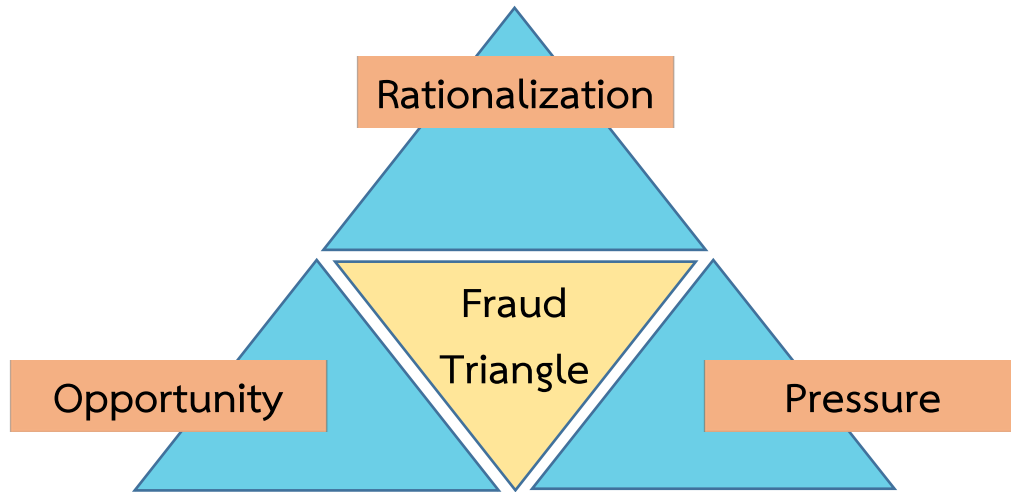
๔.๑ องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย

๔.๑.๑ Pressure / Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ

๔.๑.๒ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆ คุณภาพการ

ควบคุมกำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน

๔.๑.๓ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

๔.๒ ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต จะแบ่งความเสี่ยงออกเป็น ๒ ด้าน ดังนี้

๔.๒.๑ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากกิจกรรมทางการดำเนินงานขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ หรือแผนงาน และนโยบายการบริหารงาน

๔.๒.๒ ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานทุกๆ ขั้นตอน โดยครอบคลุมทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและบุคลากรในการปฏิบัติงาน

๔.๒.๔ ความเสี่ยงด้านกฎ ระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ หรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสม หรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

ตาราง ๑ โอกาส (Likelihood) ในการเกิดความเสี่ยง

ระดับโอกาส (ความเป็นไปได้)	คำนิยาม
๑	นานๆ ครั้ง (เกิดขึ้นได้ปีเว้นปี)
๒	ไม่บ่อย (เกิดขึ้นได้ปีละ ๑ ครั้ง)
๓	ปานกลาง (เกิดขึ้นได้ ๑ ครั้ง ไตรมาสเว้นไตรมาส)
๔	บ่อย/ มีโอกาสเกิดขึ้นสูง (เกิดขึ้นได้ ๑ ครั้ง ทุกไตรมาส)
๕	บ่อยมาก/ โอกาสสูงมาก/ เกิดขึ้นแน่นอน (เกิดขึ้นได้มากกว่า ๑ ครั้ง ทุกไตรมาส)

ตาราง ๒ ผลกระทบ (Impact) จากความเสี่ยง

ผลกระทบ (ความรุนแรง)	คำนิยาม
๑	ไม่เป็นสาระสำคัญ / น้อยมาก (แทบไม่มีผลกระทบ)
๒	ต่ำ/น้อย (กระทบต่อความน่าเชื่อถือ / ความสำเร็จของเป้าหมายตามยุทธศาสตร์)
๓	ปานกลาง (กระทบต่อความน่าเชื่อถือ / ความสำเร็จของเป้าหมายตามยุทธศาสตร์)
๔	สูง/วิกฤต (กระทบต่อความน่าเชื่อถือ / ความสำเร็จของเป้าหมายตามยุทธศาสตร์)
๕	สูงมาก/หายนะ (กระทบต่อความน่าเชื่อถือ / ความสำเร็จของเป้าหมายตามยุทธศาสตร์)

ตาราง ๓ การวิเคราะห์ระดับผลกระทบและโอกาสของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

ระดับโอกาส (ความเป็นไปได้)							
Risk Assessment Matrix		ต่ำมาก : นานๆครั้ง	ต่ำ : ไม่บ่อย	ปานกลาง	สูง : บ่อย	สูงมาก : บ่อยมาก	
		๑	๒	๓	๔	๕	
ผลกระทบ (ความรุนแรง)	สูงมาก : หายนะ	๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
	สูง : วิกฤต	๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
	ปานกลาง	๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
	ต่ำ : น้อย	๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
	ไม่เป็นสาระสำคัญ : น้อยมาก	๑	๑	๒	๓	๔	๕
ระดับความเสี่ยง							

ตาราง ๔ เกณฑ์ในการยอมรับความเสี่ยง

ระดับความเสี่ยง	คะแนน	ความหมาย
ต่ำ	๑ - ๓	ระดับที่ยอมรับได้โดยไม่ต้องควบคุมความเสี่ยง ไม่ต้องมีการจัดการเพิ่มเติม
ปานกลาง	๔ - ๙	ระดับที่พอยอมรับได้โดยมีการติดตามและควบคุมความเสี่ยง หรือป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงพร้อมทั้งมีการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดความเสี่ยงเพิ่มสูงขึ้น
สูง	๑๐ - ๑๖	ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้โดยต้องมีการจัดการบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ต่อไป
สูงมาก	๑๗ - ๒๕	ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้และมีความจำเป็นต้องรีบเร่งจัดการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้โดยเร็ว

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

ลำดับ	ความเสี่ยง/เหตุการณ์ ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น	ปัจจัยเสี่ยงที่อาจมี ผลกระทบ/กระตุ้น ให้เกิดการทุจริต	การประเมินความเสี่ยง				การควบคุม/ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	มาตรการควบคุม
			ประเภท	โอกาส	ผล กระทบ	ระดับ ความ เสี่ยง		
๑	การคำนวณราคากลางของ งานก่อสร้าง <u>เหตุการณ์ที่อาจจะเกิด</u> - การคำนวณราคากลางสูง เกินจริงจนทำให้ตั้งงบประมาณ สูงเกินไป	- โอกาสที่จะเกิดการ ตั้งราคากลางไว้สูงเพื่อ ทำให้ตั้งงบประมาณ ของโครงการก่อสร้าง สูง	F, O, C	๓	๓	๙	๑. พระราชบัญญัติการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๒. ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและ การบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๓. หลักเกณฑ์การคำนวณ ราคากลางของกรมบัญชี กลาง ๔. แนวทาง วิธีปฏิบัติและ รายละเอียดประกอบการ ถอดแบบคำนวณราคากลาง ก่อสร้างของกรมบัญชีกลาง	๑. ในการคำนวณราคา กลาง ต้องใช้ ราคา มาตรฐานสิ่งก่อสร้าง ราคางานต่อหน่วย และ ราคามาตรฐานการ ออกแบบอาคารของ สำนักงบประมาณเป็น หลักในการหาราคากลาง ๒. หากงานก่อสร้างเป็น รายการนอกเหนือ มาตรฐานสิ่งก่อสร้างของ สำนักงบประมาณ ใช้ ราคาพาณิชย์ประจำ เดือนของจังหวัดเป็นฐาน การคำนวณราคากลาง

ลำดับ	ความเสี่ยง/เหตุการณ์ ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น	ปัจจัยเสี่ยงที่อาจมี ผลกระทบ/กระตุ้น ให้เกิดการทุจริต	การประเมินความเสี่ยง				การควบคุม/ระเบียบที่ เกี่ยวข้อง	มาตรการควบคุม
			ประเภท	โอกาส	ผล กระทบ	ระดับ ความ เสี่ยง		
ต่อ							๕. หนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๓๓.๒/ ว๒๐๖ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เรื่อง คู่มือแนวทาง การประกาศรายละเอียด ข้อมูลราคากลางและการ คำนวณราคากลางเกี่ยวกับ การจัดซื้อจัดจ้างของ หน่วยงานของรัฐ ๖. คู่มือการเปิดเผยข้อมูล ราคากลางในระบบ e-GP ของกรมบัญชีกลาง	๓. คำนวณราคากลางใน ระบบ e-GP ตั้งแต่วงเงิน ๒ ล้านบาท ๔. มาตรการส่งเสริม คุณธรรมความโปร่งใส ภายในหน่วยงาน

สรุป การประเมินความเสี่ยง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ตามตาราง ๔ เหนือในการยอมรับความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง คือ ระดับที่พอยอมรับได้โดยมีการติดตามและควบคุมความเสี่ยง หรือป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงพร้อมทั้งมีการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดความเสี่ยงเพิ่มสูงขึ้น